

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 20/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

72/2009. (III. 25.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) hernádi panaszos 2008. december 6-án előterjesztett **panasza alapján** a 2009. március 25-én megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor**, ezért a Testület a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 93/A.§-ának (6) bekezdése szerint, állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos a vele szemben 2008. december 5-én foganatosított rendőri intézkedés (előállítás, testi kényszer alkalmazása) miatti panaszával kapcsolatban – a Szegedi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztályán 2008. december 6-án történt meghallgatása alkalmával – kérte, hogy panaszát a Testület vizsgálja ki. Az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) a panaszos kérésére továbbította a panaszossal szemben foganatosított rendőri intézkedés iratait a Testület felé, amit a 2009. január 8. napján érkeztetett.

I.

A Szegedi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztályán a 2008. december 6-án 3 óra 8 perctől 3 óra 28 percig tartó meghallgatásáról készült jegyzőkönyv és a panaszt kiegészítő nyilatkozat alapján a panaszos az alábbiakat adta elő.

A panaszost 2008. december 5-én éjfél körül Szegeden, az Oskola utcában rendőrök igazoltatták. Az intézkedő rendőrök nem közölték az intézkedés okát és célját, továbbá

a panaszos többszöri kérésére sem azonosították magukat. A panaszostól elkérték személyazonosító igazolványát, ami azonban nem volt nála, ezért a bement a rendőrök rádióon leellenőrizték. Közben a panaszost felszólították, hogy kerékpárját fordítsa fel, hogy megnézhessék a vázsámát. A panaszos – aki állítása szerint egyébként teljes mértékben együttműködő volt – az esős idő miatt nem volt hajlandó kerékpárnyergét beletenni a sárba, azért, hogy a rendőrök megnézhessék az alvázsámot, de azt mondta, hogy felemeli a kerékpárt azért, hogy azt a rendőrök megtegyék, vagy ha akarják, ők maguk megfordíthatják. A rendőrök erre nem voltak hajlandók, így rövid idő múlva elengedték a panaszost és minősíthetetlen stílusban elköszöntek tőle.

A panaszos visszaült kerékpárjára, de néhány méter megtételét követően a rendőrök gépkocsival „elévágtak”, ezért ő – mivel továbbra is együttműködő volt – ismételtén megállt. Ekkor a rendőrök kiszálltak és felszólították a panaszost, hogy álljon az autóhoz, hogy megbilincselhessék. Kezeit – amit a panaszos önként maga mögé tartott – hátrabilincseltek, beültették és elvitték a rendőrségre.

A panaszos a kényszerítő eszközök alkalmazásával kapcsolatban előadta, hogy az Rtv. szerinti előzetes figyelmeztetése „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával nem történt meg; továbbá azt is, hogy a bilincseléssel sérülése nem keletkezett. A panaszos megjegyezte azt is, hogy az eljárás során őt nem bántalmazták, azzal nem is fenyegették meg.

A rendőrségen is többször kérte a panaszos, hogy a rendőrök azonosítsák magukat, amire nem voltak hajlandók. A rendőrség udvarán – amikor a panaszos kezéről levették a bilincset – a sokadik kérésre az egyik rendőr a jobb kezével a mellén lógó bilétát a sötétben megmutatta, de közben mutatójával a szám nagy részét kitakarta, így a panaszos csak az utolsó két számjegyet látta. A rendőrök ugyanakkor továbbra sem mutatkoztak be és szolgálati igazolványukat nem mutatták fel.

A panaszost a Szegedi Rendőrkapitányságon előállították, amellyel kapcsolatban az alábbiakat adta elő. A panaszost ruházatátvizsgálásnak vetették alá, aminek ő nem állt ellen: a zsebeiből pénztárca, kulcsok, papír zsebkendő, telefon, karóra került elő. Az előállítás ideje alatt többször is megkérdezték tőle, kíván-e valakit a hozzátartozói közül értesíteni, de ő nem élt ezzel a jogával. A karóráját és a mobiltelefonját elvették, ezért pontosan nem tudta, hogy mennyi ideig tartották fogva, de az előállítása kb. 3-4 órai időtartamú lehetett.

Ezen idő alatt a panaszoshoz bement egy nő az apjával és „számon kérték” tőle, hogy mit tett az autójukkal. Kiderült, hogy ezek a személyek valakivel összekeverték a panaszost.

A panaszos továbbá előadta, hogy a fogvatartás alatt kétszer vettek tőle vért, de a karját és a tüt egyik alkalommal sem fertőtlenítették – a panaszos kérése ellenére sem. Emiatt a panaszos a vérvételt fertőzésveszélyesnek minősítette.

Miután másodszor is vért vettek a panaszostól, továbbra is bezárva tartották, holott vele szemben már érdemi intézkedés nem történt. Ezért nem értette a panaszos, miért nem engedték meg számára, hogy panaszát megtétele végett a továbbiakban a váróteremben várakozzon. A várakozás ideje alatt bement a panaszoshoz az intézkedő rendőrök egyike, leguggolt és azt mondta, ha alázatosabb lett volna a panaszos, nem történt volna semmi, mert nem érdekelte őket a kerékpárlámpa és a vázsám, de így mindent „rá fognak húzni”, amit csak lehet.

A panaszos szerint a vele szembeni eljárás során előfordult, hogy egyszerre hat rendőr gúnyolódott és tett a panaszosra személyeskedő megjegyzéseket, közöttük az a rendőr is, akinél később a panaszos panaszt tett. A panaszos nem tartja szerencsésnek, hogy egy olyan rendőrnél kellett megtennie a panaszát, aki előtte egy emelettel lentebb vele kiabált, illetve aki nem volt hajlandó beleírni a panaszba, hogy sérelmezte a panaszos a megbilincselését, mert ez a rendőr álláspontja szerint „normál eljárás volt”.

A panaszos – állítása szerint – mindvégig együttműködött a hatósággal, ezért a vele szembeni eljárást minden tekintetben eltúlzottnak és megalázónak találta. Álláspontja szerint a kényszerítő eszközök alkalmazása és a fogvatartása értelmetlen volt: a panaszos ugyanis felajánlotta, hogy bemegy a rendőrségre a rendőrökkel, hogy ellenőrizzék kerékpárját – amit a panaszos egyébként még 1989-ben kapott ajándékba.

A panaszos beadványában előadta azt is, hogy semmilyen tájékoztatást nem kapott az eljárásról és annak módjáról, illetve arról, hogy elkövetett-e valamilyen szabálysértést vagy bűncselekményt.

A Szegedi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztályán készült meghallgatási jegyzőkönyv tartalmazza továbbá, hogy a panaszos az eljárás aránytalansága miatt nem volt hajlandó az előállítással kapcsolatos nyilatkozatot és igazolást aláírni.

II.

A Testület az ügy érdemi kivizsgálása érdekében felvilágosítást kért az ORFK-tól, illetve a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányságtól annak tekintetében, hogy a panaszolt rendőri intézkedésekkel összefüggésben milyen rendőrségi dokumentumok keletkeztek. A rendőrség az alábbi dokumentumokat bocsátotta a Testület rendelkezésére:

- a Szegedi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Őr- és Járőrszolgálati Alosztályának 2008. december 6-án kelt, 06010-519683/2008. id. számú az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentését és az ahhoz kapcsolódó, az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló parancsnoki véleményt és kivizsgálást,
- a Szegedi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztályának 2008. december 6-án kelt, 06010-519683/2008. id. számú jelentését,
- a Szegedi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Őr- és Járőrszolgálati Alosztályának 2009. január 13-án kelt, 281/623/61/08/RP. sz. jelentés-kiegészítését,
- a panaszos előállításáról és az előállítás időtartamáról szóló igazolást,

- a letéti tárgyakról szóló jegyzőkönyvet, és
- a Szegedi Rendőrkapitányság 281/6519/2008. szabs. számú, 2009. január 14. napján kelt határozatát.

A dokumentumok a panaszos által előadottakhoz képest az alábbi eltéréseket, illetve kiegészítéseket tartalmazzák.

1) A Szegedi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Őr- és Járőrszolgálati Alosztályának a 2008. december 6-án kelt, a panaszos előállításának végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentése szerint 2008. december 5-én 23 óra 55 perckor két rendőr, egy r. zászlós és egy r. őrmester igazoltatás alá vonta a panaszost Szegeden az Oskola utcában, amint a Dóm tér irányából a Belvárosi híd irányába közlekedett egy kivilágítatlan kerékpáron.

Az intézkedő rendőrök megkérték a panaszost, hogy keressék meg a kerékpár vázsámát, amire a panaszos azt felelte, hogy arra nem hajlandó, keressék meg a rendőrök. A rendőrök többször is megkérték a panaszost, hogy működjön együtt velük, amelynek azonban nem tett eleget.

Ezt követően a rendőrök felszólították a panaszost, hogy a vele szembeni intézkedés befejezését követően tolja a kerékpárját, ellenkező esetben előállítják a szabálysértés továbbfolytatása miatt. Az intézkedés befejezését követően a rendőrök elköszöntek a panaszostól, és elindultak a szolgálati gépkocsi irányába, amikor is a panaszos trágár szavakkal köszönt el tőlük, felült a kerékpárjára és elindult a Roosevelttér irányába.

A rendőrök ekkor utánamentek, kezeit hátrabilincseltek és beültették a gépkocsiba, kerékpárját a gépkocsi hátuljába tették, majd a panaszost előállították a Szegedi Rendőrkapitányságra.

A rendőrök a szolgálati gépkocsiban a panaszos felől alkoholszagot éreztek, ezért megkérdezték tőle, hogy fogyasztott-e szeszesitalt. A panaszos válasza nemleges volt, ennek ellenére megkérdezték tőle, hogy hajlandó-e alkoholszondát megfújni, amire igennel felelt.

Miután a panaszossal beértek a rendőrkapitányságra, ruházatátvizsgálatot hajtottak végre, illetve megkérték, hogy fújjon Spirálestet. Ekkor viszont a panaszos arra már nem volt hajlandó, ezért közölték vele, hogy vérvételre viszik. A panaszos azt a választ adta, hogy nem fog vért adni. Az ügyeletvezető ekkor berendelte az ügyeletes rendőrorvost, aki a panaszostól 2008. december 6-án 0 óra 55 perckor levette az első vért. A második vérvételre 1 óra 30 perckor azért került sor, mert a panaszos nem volt hajlandó vizeletet adni. A jelentés szerint a panaszos a vérvétel során azt hangoztatta, hogy nem hajlandó vért adni és megkérte a rendőröket arra, hogy kényszerítéssel vegyen tőle vért az orvos. A kényszerítésnek a panaszos nem állt ellen. Az orvos elmondása szerint a panaszos elsődlegesen szeszes italtól közepesen befolyásolt állapotban volt.

A panaszos végig kritizálta az orvos munkáját, és közölte, hogy ő újságíró, aki végig akarja csinálni az eljárást és „a munkájával jár, hogy kíváncsi” és utalt arra is, hogy az eljárásnak következményei lesznek. A jelentés szerint a panaszos semmilyen papírt nem akart aláírni, minden kérdésre megtagadta a választ, passzív ellenállást tanúsított mindvégig. A rendőri intézkedésnél mindvégig jelen volt egy polgárőr is.

A jelentés szerint a panaszos igazoltatására az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése alapján, ruházatának átvizsgálására a 31. § (1) bekezdése alapján, előállítására pedig a 33. § (2) bekezdés c) pontja (bűncselekmény gyanúja vagy szabálysértés bizonyítása érdekében vizeletvétele vagy véralkohol-vizsgálat céljából) és f) pontjának 1. fordulója (aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja) alapján került sor. A panaszossal szemben bilincs alkalmazására 2008. december 6-án 0 óra 5 perctől 0 óra 10 percig az Rtv. 48. §-ának c) pontja szerint (szökés megakadályozása érdekében) került sor, a Rendőrségi Szolgálati Szabályzatról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 60. § (4) bekezdésnek b) pontjában meghatározott módon (a kezek hátra bilincselésével). A jelentés szerint a rendőri intézkedés során a panaszosnak sérülése, illetve anyagi kára nem keletkezett; továbbá az előállított a hozzátartozója kiértesítését nem kérte.

A jelentés tartalmazza továbbá, hogy az előállítás okáról és időtartamáról szóló tájékoztató, illetve igazolás kiadásra került, illetve a panaszos megkapta az előállító helyiségben történő elhelyezéssel kapcsolatban a jogairól és kötelezettségeiről szóló írásos tájékoztatót.

Az intézkedő rendőrök a panaszossal szemben az általa elkövetett bűncselekmény miatt szabálysértési feljelentést tettek.

2) Az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint a panaszossal szemben alkalmazott intézkedések és kényszerítő eszközök jogszerűek és szakszerűek voltak. A kivizsgálás során az alosztályvezető-helyettes megállapította, hogy az arányosság követelményét az intézkedés során megtartották.

3) A Szegedi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztályának 2008. december 6-án kelt jelentése szerint az alosztályvezető-helyettes kivizsgálta az intézkedő rendőrök által a panaszossal szemben alkalmazott testi kényszert, amelynek során megállapította, hogy az előállított a jogorvoslati jogra vonatkozó tájékoztatást megkapta, amely után panasszal élt. A jelentés tartalmazza továbbá, hogy az előállítás okáról, az intézkedés várható tartamáról a tájékoztatást szóban megkapta a panaszos, de az előállítás időtartamáról szóló igazolást nem vette át. A panaszosnak a bilincselés során látható sérülése nem keletkezett, és hozzátartozó vagy egyéb személy kiértesítését nem kérte. Az alosztályvezető az állásfoglalás II. 1) pontjában részletezett rendőri jelentésben ellentmondásokat nem észlelt, ezért megállapítást nyert, hogy a rendőrök intézkedése mindenben jogszerű és szakszerű volt.

4) Az előállításról és az előállítás időtartamáról szóló igazolás szerint a panaszos az Rtv. 33. § (2) bekezdésének a), c) és f) pontja alapján 2008. december 6. napján 0 óra 10 perctől a Szegedi Rendőrkapitányság épületében tartózkodott személyi szabadságot korlátozó intézkedés foganatosítása miatt. Az igazoláson nem szerepel az előállítás megszűnésének időpontja. Az igazolást a panaszos nem vette át.

5) A Szegedi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Őr- és Járőrszolgálati Alosztályának vezető-helyettese 2009. január 13-án az 1) pont szerinti rendőri jelentést kiegészítette. Eszerint a panaszos ittas kerékpározás szabálysértésének gyanúja és egyéb szabálysértések elkövetése miatt került előállításra. A jelentés kiegészítés is tartalmazza azt, miszerint a panaszos megtagadta a spiraltest légalkoholmérő megfújását, illetve kijelentette, hogy a vérvételhez sem járul hozzá, ezért rendőrorvos által végzett kényszervételre került sor. A panaszos előadta, hogy panaszja van az előállítással kapcsolatban, és hogy semmit nem ír alá. Az alosztályvezető helyettes felvette a panaszjegyzőkönyvet, amit 3 óra 28 perckor zárt le, és ekkor szabadon lett bocsátva a panaszos.

A jelentés-kiegészítés szerint az előállítás megszűnésének időpontja azért nem került rögzítésre, mert az intézkedő rendőr elfelejtette berögzíteni, és azt az alosztályvezető-helyettes sem vette észre az irat revíziójakor.

Hatósági tanú alkalmazása a késői időpont miatt nem volt lehetséges, mivel így – a jelentés-kiegészítés szerint – az előállítás időtartama még tovább tartott volna.

6) A Szegedi Rendőrkapitányság mint szabálysértési hatóság 2009. január 14-én kelt határozata szerint a panaszost a Szabs. r. 40/A. §-a szerinti jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség és az 54. § (1) bekezdése szerinti közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése szabálysértése miatt negyvenezer forint pénzbírsággal sújtotta. A szabálysértési határozat indokolása szerint a panaszos 2008. december 5-én 23 óra 55 perckor Szegeden az Oskola utcában a Dóm tér irányából a Belvárosi híd irányába úgy közlekedett kerékpárjával, hogy egyik kezével sem fogta a kormányt, illetve a járműnek első és hátsó világítása nem volt. A panaszost emiatt rendőri intézkedés alá vonták, melynek végén a rendőrök közölték vele, hogy tolja a kerékpárt, ellenkező esetben a panaszos előállításra kerül. Amikor a rendőrök elindultak a szolgálati gépkocsi felé, a panaszos felült a kerékpárjára és elindult a Roosevelttér irányába, ezért a rendőrök ekkor utánamentek és a panaszost hátrabilincselve beültették a gépkocsiba és előállították a Szegedi Rendőrkapitányságra. Mivel a rendőrök a panaszos leheletén alkoholszagot éreztek, de a panaszos az alkoholfogyasztás tényét nem ismerte el, és az alkoholszondát nem volt hajlandó megfújni, az ügyeletes rendőrorvos két alaklommal vért vett a panaszostól – második alkalommal azért, mert a panaszos nem volt hajlandó vizeletmintát adni.

A határozat szerint az első vérvétel eredménye 0,74 ezrelék, a másodiké pedig 0,54 ezrelék volt. Az orvosszakértői vélemény szerint a cselekmény idején a panaszos véralkohol értéke bizonyosan nem haladta meg az enyhe alkoholos befolyásoltság

mértékét (az legfeljebb 0,9 ezrelék lehetett), de lehetséges, hogy az első vérvételkor mért értékkel megegyező vagy annál alacsonyabb volt.

III.

A Testület a panaszos beadványa, illetve annak kiegészítése és a rendelkezésre bocsátott rendőrségi iratok alapján megállapította, hogy a rendőri intézkedések sértették a panaszos személyi szabadsághoz, személyi integritáshoz és tisztességes eljáráshoz való jogát alábbiak szerint.

1) A panaszos sérelmezte, hogy a vele szemben intézkedő rendőrök nem közölték az intézkedés okát és célját, továbbá a panaszos többszöri kérésére nem azonosították magukat sem az igazoltatás során, sem pedig később a rendőrségi épületben.

Az Rtv. 20. §-a tartalmazza a rendőri intézkedés során a rendőr azonosítására vonatkozó rendelkezéseket, amelynek az a célja, hogy a rendőri intézkedések, eljárások során minden esetben kétséget kizáróan azonosítani lehessen az eljáró rendőrt. Ennek ugyanakkor nem lehet olyan hatása, hogy az intézkedést akadályozza. A 20. § (1) bekezdése szerint a rendőrt intézkedése során vagy az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye, vagy szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja. Ugyanezen törvényhely (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt, minden esetben köteles nevét, azonosító számát, illetve az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Ez alól egyetlen eset kivétel, nevezetesen, ha ez a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, ebben az esetben ugyanis az intézkedés befejezésekor kell az igazolására szolgáló lépéseket megtenni. Ugyancsak köteles a rendőr az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az Rtv. szerinti panasz lehetőségéről.

A rendőri intézkedés alakításait tovább részletezi a Szolgálati Szabályzat 4. §-a, amely szerint a rendőr az intézkedést – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – a napszagnak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha egyenruhát visel tisztelgéssel, és a tervezett intézkedés megjelölése és célja, valamint neve és azonosító száma közlésével kezdi meg. Az intézkedő rendőr továbbá az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét is felmutatja. Ha az intézkedés alá vont személy a rendőr felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő rendőr „A törvény nevében!” felszólítással figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel.

A rendőrségi dokumentumokból nem tűnik ki olyan körülmény, ami a rendőri intézkedés eredményességét veszélyeztette volna (pl. azonnali beavatkozás, fellépés szükségessége), ezért a rendőröknek az azonosításukra vonatkozó kötelezettségüknek az intézkedés megkezdése előtt eleget kellett volna tenniük. A Testület ugyanakkor megállapította, hogy e kötelezettségüknek csak részben tettek eleget. A Testület a panaszos állítását vette alapul annak tekintetében, hogy a rendőrök azonosító jelvényükkel, illetve szolgálati igazolványukkal nem igazolták magukat – sem az

intézkedés helyszínén, sem később, a rendőrség épületében –, a rendőri jelentés, illetve a jelentés-kiegészítés ugyanis nem tartalmaz utalást ezen kötelezettség teljesítésére nézve. Ugyanakkor az intézkedés céljának közlése és a panaszjogról való kioktatás tekintetében a Testület elfogadhatónak tartotta a rendőrségi álláspontot alátámasztó bizonyítékot (a 2008. december 6-ai alosztályvezető-helyettesi jelentést), miszerint azok megtörténtek.

A rendőr szolgálati fellépésére és azonosítására vonatkozó rendelkezések célja, hogy a rendőri intézkedések, eljárások során minden esetben kétséget kizáróan azonosítani lehessen az eljáró rendőrt. Ezen előírások részbeni megsértésével sérült a panaszosnak a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. Törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2. §-ának (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből levezetett tisztességes eljáráshoz való joga.

2) A Testület megállapította, hogy a panaszos igazoltatásának törvényi indoka megvolt. Az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani. Jelen esetben közlekedésrendészeti ellenőrzés keretében történt az igazoltatás, mivel a jelentés szerint a panaszos kivilágítatlanul haladt kerékpárjával a közúton.

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 5. §-ának (1) bekezdés a) pontja szerint az, aki a közúti közlekedésben részt vesz, köteles a közúti forgalomra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket megtartani. A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM- BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 54. §-nak (6) bekezdése szerint a kerékpárt éjszaka és korlátozott látási viszonyok között a külön jogszabályban meghatározott lámpákkal kell kivilágítani. Az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XXI. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Szabs. r.) 54.§-a szerint a közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértését valósítja meg az, aki KRESZ 51. §-ában meghatározott rendelkezés megsértése kivételével a közúti közlekedés szabályait megszegi, ha a Szabs. r. 42-51. §-a szerinti szabálysértés nem valósul meg.

A fentiek alapján a panaszost jogszerűen állították meg és igazoltatták, mivel magatartásával közlekedési szabálysértést valósított meg. A Testület megjegyzi, hogy a rendőri jelentésben nem szerepel ugyan, de a szabálysértési határozat szerint a panaszos elengedett kormányval kerékpározott, ami a KRESZ 54. §-ának (7) bekezdés b) pontja szerint szintén tiltott magatartásnak minősül.

Az Rtv. 29. §-ának (2) bekezdése értelmében az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. A személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat. A panaszosnál nem volt semmilyen igazolvány, ezért alkalmazni lehetett az Rtv. 29. §-ának (4)

bekezdését, mely szerint az igazoltatott a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén előállítható. Ilyen esetben a 29. § (5) bekezdése szerint az előállítás csak a személyazonosság megállapításához szükséges ideig tarthat.

3) A Testület a panaszos kerékpárjának vázszámának ellenőrzése kapcsán megjegyzi, hogy 2008. szeptember 20-ától a Magyar Kerékpárosklub és Szegedi Rendőrkapitányság együttműködésében Szegedi Kerékpár Regisztrációs Program indult el, amelynek célja a növekvő kerékpár-eltulajdonítások megelőzése, azok számának visszaszorítása, a Rendőrség által felderített esetek kapcsán, a megtalált kerékpárok beazonosítása, valamint az, hogy a Szegeden forgalomban lévő kerékpárok nagy része tulajdonoshoz köthetően nyilvántartásba kerüljön. A Program keretében a rendőrök számára lehetőség nyílt az ellenőrzésére.

Az Rtv. 44. §-ának (1) bekezdés b) pontja szerint a rendőr az Rtv.-ben és más jogszabályban meghatározott közlekedésrendészeti feladatának ellátása során „a közlekedési rendszabályok megtartását, a járműhasználat szabályszerűségét, az okmányokra és a felszerelésekre vonatkozó előírások megtartását, a jármű birtoklásának jogszerűségét, az üzemben tartó, illetőleg a használó személyazonosító adatait, a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban és a telephelyen - a jogszabályban meghatározottak alapján – ellenőrizheti.”

4) A panaszossal szembeni bilincs alkalmazása tekintetében a Testület az alábbiak szerint foglalt állást.

A panaszos együttműködött a rendőrökkel, ezért – annak ellenére, hogy a vele szemben történő fellépést eltúlzottnak tartotta – a kezeit maga tartotta hátra a bilincseléshez. Az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló rendőri jelentés a panaszosi állítást nem cáfolja, ám csak azt tartalmazza, hogy a panaszos kezeit hátrabilincseltek és beültették a gépkocsiba, hogy előállítsák a rendőrkapitányságra. A bilincs alkalmazásának okaként az Rtv. 48. §-ának c) pontját jelölték meg, és azt, hogy az a Szolgálati Szabályzat 60. § (4) bekezdésnek b) pontjában meghatározott módon – a kezek hátra bilincselésével – történt. Az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint a bilincs alkalmazása jogszerű és szakszerű volt, továbbá az arányosság követelményét.

Az Rtv. 48. §-a szerint a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának megakadályozására, támadásának megakadályozására, szökésének megakadályozására vagy ellenszegülésének megtörésére. Jelen esetben a szökés megakadályozását jelölték meg a kényszerítő eszköz indokaként, ugyanakkor nem került rögzítésre olyan körülmény sem a 2008. december 6-án kelt jelentésben, sem pedig a 2009. január 13-án kelt jelentés-kiegészítésben, ami ténylegesen arra utalt volna, hogy a panaszos valóban meg akart volna szökni.

A Szolgálati Szabályzat 60. §-a tartalmazza a bilincselés részletszabályait. A 60. § (1) bekezdése példálózó jelleggel felsorolja a bilincs alkalmazásának esetköreit: bilincs alkalmazása különösen azzal szemben indokolt, aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető, vagy aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, illetve az intézkedésben közreműködőt megtámadja, akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg, akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg, aki önkárosító magatartást tanúsít, vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget. A Testület – a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján – megállapította, hogy jelen panaszügyben a felsoroltak egyike sem valósult meg.

A Szolgálati Szabályzat 60. §-ának (6) bekezdés a) pontja szerint továbbá a bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélszerűbben választja meg azzal, hogy a kezek hátra bilincselése akkor célszerű, ha a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadásától, illetve szökéstől. A rendőrségi dokumentumokban nem szerepel olyan körülmény, ami a bilincselésnek ezt a módját valóban indokolta volna.

Az Rtv. IV. fejezetében, a rendőrség működésének általános elvei között került rögzítésre az arányosság követelménye (15. §) és a kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elvei (16. §). Az Rtv. 15. §-a értelmében a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Az Rtv. 16. §-a pedig kimondja, hogy a rendőr kényszerítő eszközt a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén és az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

A Szolgálati Szabályzat 57. §-ának (1) bekezdése azzal egészíti ki a kényszerítő eszköz alkalmazása során az arányosság elvének kötelező figyelembevételét, hogy a rendőrt (az intézkedés eredményességét veszélyeztető esetektől eltekintve) előzetes figyelmeztetési kötelezettség – a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólítás, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, és az arra vonatkozó figyelmeztetés, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik – terheli.

A fentiek alapján a bilincs alkalmazása mindenképpen aránytalannak és szükségtelennek tekinthető, ezért a Testület megállapította, hogy az intézkedő rendőrök megsértették az arányosság követelményét és a kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elveit. A panaszossal szemben foganatosított igazoltatás, illetve – mivel az eredménytelen volt – az előállításra elegendőnek bizonyult volna a cél eléréséhez: ahhoz, hogy vele szemben a szabálysértés miatt le lehessen folytatni az eljárást.

A kényszerítő eszköz jogszerűtlen és aránytalan alkalmazásával a rendőrök megsértették a panaszosnak az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében szabályozott emberi méltósághoz való jog mint általános személyiségi jog részét képező személyi integritáshoz való jogát, illetve az Alkotmány 55. §-ának (1) bekezdése szerinti személyi szabadsághoz való jogát.

5) A panaszos előállítása kapcsán a Testület megállapította, hogy az nagyobb részt megfelelt a jogszabályi előírásoknak.

Az Rtv. 33. §-ának (1) és (2) bekezdése taxatív felsorolja az előállítás okait, amelyek közül a rendőri jelentésben az Rtv. 33. §-a (2) bekezdésének c) és f) pontjának 1. fordulata jelölték meg. [Ezzel szemben a Szegedi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Őr- és Járőrszolgálati Alosztálya vezető-helyettesének jelentése szerint az előállítás viszont csak az Rtv. 33. § (2) bekezdésének f) pontja alapján; míg az előállítás időtartamáról szóló igazolás szerint az Rtv. 33. § (2) bekezdésének a), c) és f) pontja alapján történt.]

A Testület szerint az előállítás a jelentésben feltüntetett okokból az alábbiak szerint indokolt volt. A panaszos közlekedési szabálysértést valósított meg azzal, hogy éjjel kivilágítatlanul haladt az úton. A rendőrök felszólították, hogy nem ülhet fel a kerékpárra, hanem azt tolvá haladhat csak tovább. A panaszos továbbfolytatta a szabálysértési cselekményt, illetve azzal, hogy a jogszerű rendőri intézkedésnek nem engedelmeskedett, szintén szabálysértést követett el. Az Rtv. 33. § (2) bekezdésének f) pontjának 1. fordulataiban foglalt előállítási ok – a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja – következképpen megvalósult.

Amikor a panaszost beültették a rendőrautóba, a rendőrök észlelték, hogy alkoholszag árad a panaszosról. Ennek megállapítása érdekében, hogy a panaszos valóban szeszesitaltól befolyásolt állapotban kerékpározott-e, szondáztatni akarták a rendőrök. Mivel a panaszos nem volt hajlandó a Spiraltestet megfújni, jogszerűen végezték el vele szemben a vérvételt. Ennek megfelelően az Rtv. 33. § (2) bekezdés c) pontja is alkalmazható: a panaszos előállítása indokoltá vált azért is, mert a Szabs. r. 42. § (1) bekezdés b) pontja szerinti ittas vezetés szabálysértésének bizonyítása érdekében vizeletvétel vagy véralkohol-vizsgálat céljából vérvétel vált szükségessé.

A panasz szerint az előállítás – minthogy a panaszostól elvették az óráját, ezért csak saccolni tudta – kb. 3-4 óra hosszát tartott. Az előállítás időtartamáról szóló igazolás és a rendőri jelentés kiegészítése együttes olvasata is ezt támasztja alá: az 2008. december 6-án 0 óra 10 perctől 3 óra 28 percig tartott. Az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerint a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. A panaszos előállításának időtartama a maximális nyolc órát nem haladta meg, és az szükséges volt a foganatosított cselekmények elvégzéséhez, tehát megfelelt a jogszabályi előírásoknak.

Az Rtv. 33. §-ának (4) bekezdése szerint az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani. Ezen formai előírással kapcsolatban a Testület megjegyzi, hogy az nem felelt meg az előírásoknak, mivel az előállításnak csak a kezdő időpontját jelölték meg, megszűnésének időpontját nem írták fel, ennek tekintetében mulasztást valósított meg az intézkedő r. zászlós. Ezt a hiányosságot az irat revízióját végző alosztályvezető-helyettes sem észlelte, de a 2009. január 13-án kelt jelentés-kiegészítésben elismerte.

Az alakiságok megtartása fontos garanciális követelmény, az arra vonatkozó kötelezettség minden esetben fennáll, amely alól nincs jogszabályban rögzített kivételt biztosító rendelkezés sem. Ezen előírás megsértésével sérült a panaszosnak a fentebb már említett tisztességes eljáráshoz való joga.

A panaszos önként nem akart vért adni, ezért került sor mintavételre, amely megfelelt a Szolgálati Szabályzat 44. §-ának (2) bekezdésében foglalt előírásoknak: kényszerítést alkalmaztak, és a mintavételre rendőrorvost vették igénybe. A panaszos azon állítása vonatkozásában, amely szerint fertőtlenítés nélkül történt a mintavétel – a panaszon kívüli egyéb bizonyítékok hiányában –, a Testület nem tudott megnyugtatóan állást foglalni.

A vérvétel nem volt alaptalan, de az indokoltságát alátámasztó bizonyítékok nem egybevághóak. A rendőri jelentés azt tartalmazza, hogy a panaszos szeszest italtól közepesen befolyásolt állapotban volt a rendőrorvos elmondása szerint. A szabálysértési határozatban ezzel szemben az szerepel, hogy az orvosszakértő szerint a cselekmény idején a panaszos véralkohol értéke bizonyosan nem haladta meg az enyhe alkoholos befolyásoltság mértékét, illetve lehetséges, hogy az az első vérvételkor mért értékkel megegyező vagy annál alacsonyabb volt.

Megállapítható az iratokból ugyanakkor, hogy az előállítás egyéb szabályai, amit a Szolgálati Szabályzat 51. §-ának (3) bekezdése tartalmaz, megvalósultak: az előállító helyiségben történő elhelyezéskor az előállított panaszost felvilágosították az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát átvizsgálták, nyilatkoztatták sérüléséről. A panasz és a rendőrségi dokumentumok ebben a tekintetben egybehangzóan azt tartalmazzák, hogy a panaszosnak sérülése nem történt.

IV.

A Testület az ügy gondos mérlegelése alapján arra a következtetésre jutott, hogy a panasz megalapozott: a rendőri intézkedések a panaszos oldalán súlyos alapjogsérelmet idéztek elő, ezért a Testület az Rtv. 93/A.§-ának (6) bekezdésében foglaltak alapján állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2009. március 25.

Dr. Kaltenbach Jenő

elnök,
testületi tag

Dr. Juhász Imre
elnökhelyettes, testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
előadó testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag

Független Rendészeti Panasztestület